

רחשני לב

ליקוטי מאמרים ודברי חיזוק ואמונה מספרים הקדושים על פרשת השבוע

פרשת שופטים
ב' אלול ה'תשפ"ג
שנה י"א גליון מ"ד

סוף קרי"ש	מוצאי שבת	הדלקת הנרות	לעיקוואוד
8:51/9:36	9:01	7:31	ברוקלין
8:49/9:34	9:01	7:31	ירושלים
8:45/9:24	8:36	6:44	בני ברק
8:46/9:25	8:33	6:59	אלעד
8:46/9:25	8:35	6:53	

ית' ובוטח בו לתקנם לו, נקרא תמים, דכת' (דברים יח) לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש, וכתוב בתורה תמים תהיה עם ה' אלקיך, למדנו שהמנע לדרוש אחר ע"ז ואבזריהו נקרא תמים. ותמימותם גרם להם הנצח...

ספר תורת המנחה לרבינו יעקב סקילי, דרשה נה בתו"ד

יד העדים תהיה בו בראשונה וכו'.

ידוע בספרים הקדושים מעשיות מן צדיקים דאם בא לפני עיניהם אפילו בלא מתכוין, שראו דאדם מעם ישראל עשה מעשה לא טוב נגד רצון הבורא ית"ש, הצדיק תיכף עשה תשובה על זה באמרו כיון שבא זה לידו שראה בעינו פגם כזה, אפשר יש לו גם כן שייכות לזה המעשה בלא ידיעתו, וצריך לו לשוב על זה.

אפשר מה שצוה ית"ש על העדים אשר העדו ידם תהי' בראשונה וכו' בעבור שעל ידם נתגלגל כי נפש ישראל נדון בב"ד וכו' יש להם שום שייכות וצריכין הם לעשות על זאת תשובה, ובוזה שידם תהי' בו בראשונה ישימו אל לבם ויפשפשו במעשיהם. ועוד באשר על ידי עדותן יהי' דנין נפש מישראל יתנו אל לבם לדקדק מאוד בל יכשלו שח"ו לא יגרמו עונש שלא כדיון, בל יענשו המה מן השמים בשביל עדותן.

תתן אמת ליעקב, מהגה"צ ר' יעקב באנעט זצ"ל, בן הגה"צ ר' מאיר בנעט זצ"ל אבדק"ק סוטשני

אני ל'דודי ו'דודי לי.

...וזה רב כח וסגולת הימים האלה, ימי חודש אלול, שבו נברא העולם (ויקרא רבה כט, א), לידע ולהכיר אשר כמו שאז בעת הבריאה היה הוא ית' אחד ואין עוד מלבדו, כן גם עתה אין עוד מלבדו, כנוסח הרמ"ק בסידורו (שער ב סימן ד) אתה הוא אחד קודם שבראת העולם ואתה הוא אחד לאחר שבראת העולם, וכל זה בכח התורה, כדאיתא (בראשית רבה א, א) שהיה הקב"ה מביט בתורה ובורא את העולם, כי בכח התורה מכירים בחינת אין עוד מלבדו, כדאיתא בגמ' (חגיגה יב עמוד א) אור שברא הקב"ה ביום ראשון אדם צופה ומביט בו מסוף העולם ועד סופו, היינו שע"י האור הבהיר הזה רואה האמת אשר מסוף העולם ועד סופו אין עוד מלבדו (אמנות משה תוכחה אות מג), ואור זה גנוז הקב"ה בתורה כדאיתא (דגל מחנה אפרים פר' בראשית), שבה משיגים הכרת אין עוד, שהרי אורייתא שמא דקוב"ה הוי' (וזהו הקדוש חלק ב צ עמוד ב).

וזהו דאיתא (אור עינים חלק ב ערך אלול) כל גוים אשר עשית יבואו וישתחוו ל'פניך א'דנ"ו ו'יכבדו ל'שמך (תהלים פו, ט) ר"ת אלול, היינו שכולם יכנעו לפני השי"ת ויהיו כאין ואפס לפניו ית"ש מצד הכרת בחינת אין עוד מלבדו, זה הוא סגולת חודש אלול, לידע כי הוא ית' אחד ואין עוד מלבדו כמו בבריאת העולם, וע"י כן מתעורר הרצון העליון בחודש זה.

וזהו הענין במה שדרושי רשומות אומרים אני ל'דודי ו'דודי לי (שיר השירים ו, א) ר"ת אלול (רוקח שיר השירים, אבודרהם סדר תפילות ר"ה, פנ"ח שער ר"ה פרק א), כלומר אם אני ל'דודי, שאני רואה רק את דודי ית', בבחינת אין עוד מלבדו, אז דודי לי, השי"ת מאיר פניו אלי, ונתעורר הרצון העליון לכתובה וחתימה טובה, אמן כן יהי רצון.

אמרי מנחם מהרה"ק מאלכסנדר ז"ע, פרשתו בתו"ד

שופטים ושופטים תתן לך בכל שעריך אשר ה' אלקיך נותן לך.

ר"ת שתר"ל (שופטים ושופטים ת'תן לך) כי זה הגורם קיום, ככת' והיה כעץ שתר"ל על פלגי מים וגו' (תהלים א, ג) של תורה, בכל שעריך אשר ה' אלקיך נותן לך וגו', (דהיינו שבכל דבר ודבר יבניס לעצמו ש) לא כחי ועוצם ידי, כי אם ה' אלקיך הוא הנותן לך וגו' (דברים ח, יח) וכגמ' (סוטה ב עמוד א) בית פלוני לפלוני שדה פלוני לפלוני וכו' נקצב משמים.

תורת יחיאל, מהגה"צ ר' עקיבה יהוסף שלעזינגער זצ"ל בעל לב העברי

ושפטו את העם משפט צדק.

...והעולה מזה, שהשופטים נתמנו לשפוט את העם משפט צדק, ויהיו נמשכים מזה שתי תועלות. האחד שלם לגמרי והוא שיחול השפע האלקי וידבק בהם. השני לתקן סדרום...

דרשות הר"ן, הדרוש האחד עשר, בתו"ד

ויספו השטרים לדבר אל העם ואמרו מי האיש הירא ורך הלבב ילך וישב לביתו ולא ימס את לבב אחיו כלבבו.

אפ"ל בפשטות, שעיקר הכח של ישראל לנצח במלחמה הוא האמונה והבטחון בה' איש מלחמה ולא בכח הזרוע, והירא ורך הלבב זה בא מחסרון אמונה ובטחון בה' ואם הוא ילך למלחמה הוא ימס גם את לבב כל ישראל במלחמה בחסרון אמונה ובטחון בה' ואז יהיו ח"ו כל הכלל ישראל בסכנה אמיתית ולכן אמר הפסוק שילך וישב לביתו.

ואתה תחזה

תמים תהיה עם ה' אלקיך.

פירוש, אפילו כשתעסוק בתורה שנאמר בה (תהלים ט) תורת ה' תמימה, וזהו שכתוב תמים תהיה אפילו בעסק התורה, תהיה עם ה' אלקיך, ולא תאמר שהתורה נקראת ממילא תורת ה', רק תשיגה על זה היטב...

בעל שם טוב עה"ת, בתו"ד

תמים תהיה עם ה' אלקיך.

ונראה לבאר אופן נוסף בכתוב תמים תהיה עם ה' אלקיך בנוגע לאופן החיים של האדם בזה העולם. אם האדם רוצה לחיות בשלמות ובלתי שיתרד בספקות ודאגות אין יחיה מה יהיה ומה נאכל, העצה לזה היא להיות עם ה' אלקיך, כשבוטחים בה' – אין קרעים בנפש האדם וכמו שכתוב השלך על ה' יהבך והוא יכלכלך (תהלים נה, ב).

וביאור הכתוב כך הוא, תמים תהיה, אם מטרותיו של האדם הם חיי תמימות, עם ה' אלקיך, עליו להתקשר עם ה' יתברך.

באר מחוקק, מהגה"צ ר' חיים מרדכי קטץ זצ"ל, מייסד וראש ישיבת טעלו בקליבנד

תמים תהיה עם ה' אלקיך, כי הגוים האלה אשר אתה יורש אותם וגו'.

...ואמרו רז"ל מפני מה זכו ישראל שבאותו הדור לנצח האומות, ודורות הראשונים כמו בימי השופטים היו האומות נוצחין את ישראל ומחריבין את הארץ, מפני שבימי דוד היו מהלכין בתמימות לבם הה"ד נתת ליראיך נס להתנוסס, למה מפני קושט סלה, תרגום (בראשית כ ה) בתום לבבי – בקשיטות לבי, ור"ל שלא היו רודפין אחר ע"ז כמו שהיו עושין בדורות הראשונים בימות השופטים, שכל מי שאינו רודף אחר ע"ז ומניח כל מעשיו ועניניו לשם

רהשי ההלכה

בעריכת
הרה"ג ר' ישכר דוב שטיין שליט"א
מור"ן באלעד
בפיקוח הרב הגאון ר' משה שטיין שליט"א
רב דקל חסידי בני ברק, מו"ץ בשכונת הלוי
ונח"מ פסקי מור"ן שבית הלוי

פסקים וביורוי הלכות בדברים
המצויים הלכה למעשה מפסקי
מורן בעל שבט הלוי זצ"ל

פסקי הלכות

מהלכות הנחת תפילין

א. הנחת תפילין של יד כשמונחת עליו הקופסה: לכתחילה יש להסיר את הקופסה המונחת על התפילין של יד להגן על ריבוע התפילין לפני הקשירה של התפילין על הזרוע ויחזירו למקומו לאחר הנחת השל ראש, ומ"מ בדיעבד שהחזירם קודם הנחת השל ראש לא נחשב להפסק, וכן אם שכח להסירו מעל התפילין והניחם על היד כשהקופסה מונחת עליו יצא יד"ח ואינו צריך לחזור ולברך (שו"ת שבט הלוי ח"ח סי' ה' ועי' באריכות בברורי הלכות הכא).

ב. איסור הפסק בין הנחת השל יד להנחת השל ראש: אין להפסיק בדיבור ואפילו בדיבור של מצוה [ואפילו בשתיקה אין להפסיק לכתחילה אם שוהה הרבה שלא לצורך, וכן אפילו לרמוז בעניניו ולקרוץ באצבעותיו ג"כ יש להזהר] בין הנחת תפילין של יד להנחת תפילין של ראש משום שגורם ברכה שאינה צריכה (כמבואר לקמן הלכה ג'), ואפילו אם שמע קדיש או קדושה לא יענה אלא שותק ושומע ומכוין למה שאומרים (שו"ע שם סי' ט'), גם המניחין תפילין דר"ת או המניחין תפילין בחוה"מ בלא ברכה אין להם להפסיק בין של יד לשל ראש דלכתחילה צריך שתהא הנחתן סמוכין זה לזה וכדכתיב והיה לך לאות על ירך ולזכרון בין עיניך שיהא הוייה אחת לשתיהן (שו"ע סי' כ"ה ס"ט ומשנ"ב ס"ק כ"ח וכ"ט), והמניח תפילין דר"ת כיון שהוא בלא ברכה יש להקל ולהפסיק לעניית אמרן יש"ר וקדושה וברכו ואמרן אך אח"כ יזיז השל יד ממקומו קודם שיניח השל ראש כדי שיהיה הוייה אחת לשתיהן (משנ"ב שם סקל"ז).

ג. הפסיק בדיבור בין הנחת השל יד להנחת השל ראש: הפסיק בדיבור שלא מענין התפילין בין השל יד לשל ראש לדעת המחבר מברך על השל ראש על מצות (לדעתו כשלא הפסיק מברך רק להניח על השל יד ועולה על שניהן), ולדעת הרמ"א מברך על השל ראש שני ברכות להניח ועל מצות (שו"ע סי' כ"ה ס"ט), ונכון שימשמש בשל יד להזיזו ממקומו ויחזק הקשר ובוזה תחזור ברכת להניח גם על השל יד ואח"כ יניח השל ראש ויברך על מצות ודומה כאילו הניח עתה השל יד ושל ראש סמוכין זה לזה, ואם בירך בלא משמוש ימשמש לאחר הברכה (משנ"ב שם סקל"ב, ועי' בה"ל שם ד"ה ולדודן שכ' דהגרעק"א מסיק דבסח בירך תחילה על של ראש על מצות ואח"כ ימשמש בשל יד ויברך להניח ויחזק הקשר, אמנם בשו"ת שבט הלוי ח"ד סי' ד' אות ג' תמה מרן זצ"ל הדמיעין ברעק"א יראה שכ' כן רק בדרך ספק ובסוד"כ כ' ואין משמע כן ויראה להדיא דלמסקנא ס"ל דיברך בכה"ג קודם להניח ואח"כ על מצות).

ביורוי הלכות

הנחת תפילין של יד כשמונח עליו קופסה מפלסטיק כדי להגן על ריבוע התפילין

בגמ' שם שהם בגוף התפילין עצמם, ומעתה י"ל דדוקא באופ"ז שהוא הוספה בבית עצמו ס"ל לאסור אם לא היה גלוי מבל' הצדדים משא"כ בנדוד"ד שהוא דבר נפרד ואינו מחובר גם לר' ה"מ אין בו פסול משום שאינו רואה את האויר. אלא שבאחרונים מציינו טעם נוסף לפסול הנחת כיסוי על התפילין של יד ועפ"י הא דאי' בשו"ע סי' ל"ב סמ"ח דאם ציפה הבתים בזהב או בעור בהמה טמאה פסולין, וכ' בתשורת ש"י שם דלפ"ז ה"ה במניח קופסה על הבית דאין לומר דציפוי נחשב רק כשמדבקו או כשתופרו דהרי בארון שעשה בצלאל כתיב וצפה אותו ואי' ביומא והובא בפרש"י בפרשת תרומה דג' ארונות עשה בצלאל חיצון של זהב אמצעי של עץ ופנימי של זהב והניחם זה בתוך זה ש"מ דגם באופ"ז נחשב לציפוי, אלא שלאחמ"כ כ' דיש לדחות דשאני התם שעשאו ע"מ שישאר כך לעולם דבאופ"ז בטל לארון העץ וחשיב כציפוי משא"כ בנדוד"ד והאריך להביא ראיות לזה מכמה מקומות ע"ש, ועי' בערוגות הבושם שם שדחה ג"כ הראיה מארון שעשה בצלאל, וכ' מרן זצ"ל בדאמת אין לזה דמיון כלל לציפה בזהב, ובמקדש מעט (סי' ל"ב ס"ק קפ"ח) כ' וכי"ז מיירי שדבק הזהב או העור בדבק עד שנעשה כחלק דופן בבית אבל התיק שעושים על הבית לשמירה ומסירין אותו כשמוניח תפילין אלא ששכח להסירו והניחם בעוד התיק עליהם אין בכך חשש דהוה ככיסוי בגד עליהם, [ועי' בערוך השולחן סי' ל"ב ספ"ח שכ' ג"כ שאי"ז דומה לציפוי זהב דהתם בטל לתפילין משא"כ הכא אלא שלא נאה להניח תפילין בעוד התיק עליהם ואם שכח להסירו קודם ההנחה יצא]. אלא שמ"מ כ' מרן זצ"ל דלכתחילה בודאי יש להסירו קודם ההנחה וכמ"ש בפוסקים ויחזירו לאחר הנחת השל ראש כדי שלא יהא הפסק בין של יד לשל ראש וכן אני נוהג לעולם, ומ"מ אם החזירו לפני הנחת השל ראש אינו הפסק [עי' בס' פתחי תשובה או"ח סי' כ"ז שכ' דאין לכסות התפילין של יד בתיק של נייר דהוה כמוסיף על התפילין ובתשו"ת עמק הלכה סי' ח' כ' דאם הניח התפילין לפני שהסיר התיק מעליהם א"צ לחזור ולברך דלאו חיבור הוא ולא נחשב לציפוי, ועי' בספר עובר אורח על שו"ע סי' כ"ה (להגאון האדר"ת זצ"ל נדפס בסוף אורחות חיים ספינקא) שכ' דלאחר הנחת השל ראש יכול להניח הכיסוי ומה שהחמיר הפ"ת הוא רק כשמוניחו לפני הנחת השל ראש שנראה כאילו כן המצוה אבל אח"כ אין חשש וכן ראיתי לרבנן קשיאי דעבדי הכא, ובדינים והנהגות מהחזו"א פ"ג ס"ח כ' דהיה מסירו לפני ההנחה ולאחר הקשירה והכריכה היה מחזירו, ולא כ' שהיה מחזירו לאחר הנחת של ראש משמע דס"ל שאי"ז הפסק וגם אינו נראה כמוסיף על המצוה בכה"ג], ומ"מ בדיעבד אם לא הסירו ויברך על התפילין כשהכיסוי עליו יצא יד"ח.

היוצא להלכה דלכתחילה יש להסיר את הקופסה לפני ההנחה ולהחזירה לאחר הנחת השל ראש, ובדיעבד כשהחזירה לפני הנחת השל ראש לא חשיב כהפסק, וכן כשלא הסירו כלל בשעת ההנחה יצא יד"ח ואי"צ לחזור ולברך.

שאלה: נהוג להניח על התפילין של יד קופסה מפלסטיק כדי שלא יפגם ריבוע הבית, האם מותר להניח את התפילין כשהקופסה מונחת עליו או שיש להסירה לפני הקשירה, ואת"ל שיש להסירה קודם הקשירה, האם אפשר להחזירה על מקומה קודם הנחת השל ראש? תשובה: בכמה מספרי הפוסקים האחרונים דנו בזה ויש שכתבו לאסור מכמה צדדים, עיי' בשו"ת תשורת ש"י ח"א סי' תק"ג שכ' לאסור הנחת קופסה זאת כשהתפילין מונחים על היד והביא ראייה מדברי התוס' במנחות לה. בדגמ' שם אמר אבי' מעברתא דתפילין הלכה למשה מסיני ובתוס' (ד"ה מעברתא דתפילין) כ' בפ"א דמעברתא הוא המקום שעוברת בתוכו הרצועה וי"מ דהוא רצועה קטנה שמעבידין למעלה על בית תפילין של יד וכ' התוס' דאין נראה לפסול משום שאין כל הבית רואה את האויר (וכהא דאמר ר' זירא לגבי תפילין של ראש בסנהדרין פט. בית חיצון שאינו רואה את האויר פסול ולכן אם הוסיף בית חמישי על ארבעת הבתים של ראש שאין הבית החיצון רואה את האויר פסול) חדא דלא שייך פסול זה בנדוד"ד דרך בחיבר בית אחר לתפילין של ראש פסול משום שאינו רואה את האויר, ועוד דשמו לא שייך דין זה רק בתפילין של ראש ולא בתפילין של יד וכן כ' בתשו' הגאונים, ועוד שהרצועה העוברת על הבית אינו מכסה רק את הג' הבית והוא מגולה בצד ימין ושמאל ופסיר נחשב שהבית רואה את האויר, ונמצא דלהטעם הג' בתוס' יש פסול במה שמכסה את הבית מכל צדדי בקופסה ואף דלשני הטעמים הראשונים בתוס' לא שייך פסול זה מ"מ מדלא סמכו התוס' על הטעמים הראשונים בלבד ש"מ דלא בירא להו והאין נעשה מעשה להקל לכתחילה, ועוד שביד מלאכי (כללי תוס' אות כ"ד) הביא מהרב חזון נחום ומטה אשר דבמקום שמתרצים התוס' כמה תי' העיקר להלכה כתי' בתרא, ובשו"ת ערוגות הבושם או"ח סי' ז' הביא דבריו ושבחם אלא שכ' דלפ"ז יש להקל אם יחתוך את הקופסה מבל' הצדדים שבאופ"ז שפיר נחשב כרואה האויר וכמ"ש כ' התוס'.

אמנם בשו"ת שבט הלוי ח"ח סי' ה' דחה מרן זצ"ל טענה זו דהמעין ברא"ש (הל' תפילין סו"ס ז') יראה שכ' בפשיטות דלא שייך פסול שאינו רואה את האויר רק בתפילין של ראש וכיון שהגאונים והרא"ש פשיטא להו שאין שייך פסול זה בשל יד פשוט שאין ספיקתם של התוס' מוציא מודאו של הרא"ש והגאונים, ובפרט שגם מפשטות הסוגיא בסנהדרין משמע דאיירי בתפילין של ראש, וגם מש"כ התשורת ש"י בפשיטות דלתי' הג' בתוס' פשיטא דפסול בנדוד"ד משום דמכסה מכל צד ודומיא דמעברתא לה"מ הנ"ל דאם לא היה מגולה מבל' הצדדים היה פוסל, במחכ"ל לא ראה מש"כ באו"ז (הל' תפילין סי' תקס"ב) שהביא ש"י זו במקורה וכ' (בפ"י מעברתא) ומורי הר' שמחה כ' אני סבור שטלאי טלוא על בית של יד ותפור למטה בתיתורא שלו כמין רצועה רחבה במידת גגו של בית של יד ועובר על כל גבהו של בית מב' צדדים, והוא פ"י ה"מ שבתוס', משמע מדבריו להדיא שאותו עור היה תפור בתיורא, וכן משמע מפשטות הש"ס במנחות לפ"י זה ודומיא דשאר דברים

הילולא דצדיקא

ג' אלול
ת"ר"ה

הרה"ק
ר' ישכר בער לייפער
מנדבורנא זי"ע

אלה תולדות

רבינו הרה"ק הר"ר ישכר בער לייפער מנדבורנא זצ"ל, המכונה בחיבה רבה בתואר שמו הר"ר בערצי זצ"ל – נולד לאביו הרה"ק הר"ר יצחק מקאליש זצ"ל נצר ממשפחת המלוכה לבית פרימישלאן המיוחסת, ולאמו הרבנית פיגא בת הרה"ק הר"ר איתמר מטשיזיקוב זצ"ל אחד מלו' הצדיקים בדורו, בשנת תקנ"ז לערך. רבינו זצ"ל היה חריף ובקי עצום בגנלה ובנסתר, בעל רוח הקודש שהיה לו גילוי אליהו, בעל מופת נדול ונורא, עבודתו היה בעבודת רבו הרה"ק הר"ר אורי מסטערעליסק זצ"ל בוערת כלפניו, אש, מבהיל הרעיון במסירת נפש ובקול חוצב להבות אש, אלפי חסידים נסעו אליו ובתוכם גם גדולי ישראל, הוא נתגדל עוד על ברכי זקינו הרה"ק הר"ר ארון לייב מפרימישלאן זצ"ל, ונסע לכ"ו קדושים בעלי רוח הקדש בזמנו, ומהם להרה"ק בעל אוהב ישראל מאפטא זצ"ל, השרף הנורא מסטערעליסק זצ"ל, הרה"ק מרוזין זצ"ל, (מליצי אש ערך רבינו).

דודו הגדול הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זצ"ל, אמר עליו שייקרא לעצמו בשם הכבוד 'לייפער', כי אמר כי אין עוד אדם בדורינו שמוחו רץ בעולמות העליונים כמותו, ואכן מאז קרא לעצמו ר' בערצי לייפער. רבינו נשא בזיווג ראשון בתו של הגביר ר' אהרן מבראטישוב זצ"ל, ובתוך ל' יום לחופתה נסתלקה לבית עולמה. ונשא הרבנית רחל בת הרה"ק הר"ר אברהם לייב בלוח זצ"ל נכד הרה"ק הגנוז יוסף זצ"ל.

עבודה שבלב זו תפילה

תפילתו של רבינו היתה לשם דבר ולפלא עצום, רבינו שאג במסירות נפש עד כדי התפשטות הגשמיות, ותפילתו היתה נשמעת למרחק של כמה פרסאות, ומסופר שפעם אחת הלך איזה רופא לטייל בשדה, לפתע שמע קול אדיר וחזק, ויפן כה וכה וירא כי אין איש, מאוד חפץ לדעת מהיכן בא הקול, ולשם כך הלך בכיוון הקול, עד שבא לבית מדרשו של רבינו, ועמד משתומם, בראותו שהקול ששמע חוץ לעיר היה קולו של רבינו בעת תפילתו, המתין הרופא עד לאחר התפילה, וניגש אל רבינו ואמר שיעל פי תורת הרפואה אינו מובן האיך יכול להתפלל בקול חזק כזה, כי ריאותיו היו צריכים להתפקע מרוב המאמץ, אמר לו רבינו, נכון הצדק אתך, ריאותי אכן נקרעות, אך מלאך אחד עומד על ידי תמיד בעת תפילתי וחוזר ומאחה אותם כמקדם.

וכה העיד עליו דודו הגדול הרה"ק הר"ר מאיר מפרימישלאן זצ"ל, שבאש הגדולה היוצאת ממנו בעת תפילתו, אפשר לשרוף עולם מלא. וכן העיד עליו הרה"ק מרוזין זצ"ל, שבעולמות העליונים יש הרבה עולמות שיש לי הכוח להגיע וליכנס אליהם, אבל יש עוד כמה עולמות שאין לי רשות ליכנס אליהם, אלא כשרבי בער עומד לידי.

והרה"ק כ"ק אדמו"ר מטאהש זצ"ל אמר עליו בזה"ל, זכותו הגדול של הרה"ק הר"ר בערצי זצ"ל וכוח קדושתו אשר האיר בעלמא הדין יגן על כל בית ישראל, וניפרט בימא דהילולא דליה, שניום הזה יש

לו יותר שייכות לעלמא הדין. ולכבוד יומא דהילולא עלינו לקבל לתקן יותר הענין שהיה הוא זהיר בה ביותר, והוא ענין התפילה אשר בה היתה עבודתו הקודש ביותר, שהיה מתפלל עד כלות הנפש ממש, ותפילה על ענין זה אינו חוזר ריקם, (עבודת עבודה שיחות קודש ח"ב).

זרחה השמש

בתחילת דרכו עוד לפני שנתפרסם, אך שהיה רבינו עני מרוד מאוד ישב באהלה של תורה יומם ולילה, תוך שהוא מצניע את גדולתו, כי התרחק מאוד מן הפרסום, וברח כמטחוי קשת מכל גינוני הכבוד ומלנהוג ברבנות. וכדי להחיות נפשות ביתו קנתה הרבנית לעצמה פרה כדי לחלבו מידי בוקר, והיו ב' בניו הקדושים הרה"ק הר"ר מרדכי מנדבורנא, והרה"ק רבי ארון לייב מקאליש, מוכרים את החלב לתושבי העיירה, ומזה נתפרנס רבינו. ויהי כי הקשה עול הפרנסה על רבינו, לכן החליט כי עליו לקבל עול המלומדות ללמד בני הכפרים תורה, ובכך יוכל להרויח ככפליים, גם ללמד תורה לבני הכפרים, וגם להחיות נפשות ביתו. אבל הרבנית הצדיקת אשר ידעה ממדרגותיו וקדושתו הגדולה לא ראתה בעין יפה שרבינו מקיים בעצמו והצנע לכת עם ה' אלקיך ביתר שאת, ולכן אם היה איזה צרה או מחלה למי שהוא, היתה ממליצה שילך להיפקד אצל בעלה הקדוש, מכיון שיש לו הכוח לרפאות, וכן היה כמה וכמה פעמים לאין ספור שראו על ידו פלאי פלאות, עד שידעו כולם כי כוחו של רבינו גדול הוא עד למאוד ודעתו מתקבלת בשמים על כל דבר וענין, ועי"ז החל להתפרסם בכל האיזור כי אדם גדול הוא.

כאשר נודע לדודו הרה"ק רבי מאיר'ל מפרעמישלאן זיע"א, שרבינו השכיר עצמו למלומדות, ציוה לשלוח להגיד לו בשמו שיעזוב את דרכו בהצנע לכת בעבודת הבורא ית"ש, כי הגיע הזמן שהיה מורה דרך לאלפי ישראל, לא היתה לו לרבינו ברירה אחרת והתפרט ממלומדות וקיבל על עצמו את עול הרבנות, ואמר כשבת שחוק על שפתינו, אם לשמוע בקולו של דודי הקדוש, אזי צריך לשמוע בלב שלם ובפה מלא, ועכשיו אהיה מוכרח להיות מורה דרך אמיתי לבני ישראל שיבואו אלי, ואכן לא עבר זמן רב ושמו נתפרסם בכל הגלילות ובכל העולם בגדולת צדקתו ועבודתו הק', וכל מי שדרך על מפתן ביתו מי בעצה ומי בברכה לא יצא משם עד שנענה.

הוא היה אומר

ונגלה להעלותם מעומק בור ודות (פיזי ברוך ה' יום יום ליום השבת). ידוע אשר כל עוד האדם מדמה בנפשו שהוא מנוקח מחטאיו ומעשיו מתוקנים, אינו מתעורר כלל לתשובה, וממילא אינו יכול להגיע לשלימות האמיתי. אבל אם האדם יודע בעצמו שעדיין לא נטהר מחטאיו, מתעורר בכל פעם לתשובה שלימה, וזוכה לשלימות האמיתי. וזהו 'ונגלה להעלותם' מתי הקב"ה בעזרו ונגלה אליו להעלותו למעלת האדם השלם, זהו כשהוא 'מעומק בור ודות' שמדמה בנפשו שהוא בעמקי בור ודות, היינו שעוד

לא תיקן מעשיו כראוי ומתעורר בתשובה, ואז הקב"ה עזרו ומעלהו לשלימות האמיתי (סתרי תורה).

אשכבתיה דרבי

בשנת תר"ח פרצה ר"ל מחלת החולי-רע שר"ל פקדה אלפים מישראל ונפל ממנו עם רב מאוד, באו בבכיה נוראה אל רבינו, ובתחנונים ביקשו ממנו שיתפלל ויעורר רחמי שמים עליהם שתיעצר המגיפה, רחמיו נכמרו מאוד עליהם ולא יכול לעמוד מנגד, ועשה צעד נועז אשר עי"ז מסר נפשו עבור כלל ישראל.

רבינו ביקש להביא לו מרכבה, ועלה עליה עם עוד כמה אנשים, וציוה לעגלון לנסוע אל היער אשר מחוץ לעיר, וכאשר הגיעו לשביל צר ע"י היער, ציווה רבינו על העגלון לעצור ולהעמיד את המרכבה באמצע הדרך לרוחבה של המעבר, ובכך חסם את המעבר אין יוצא ואין עובר כלל שם, והזהיר למשמיו אזהרה נחרצת, שאם תבוא לכאן מרכבה גדולה, אשר בה יושב איש זקן ונכבד אשר זקנו מגודל ולבן כשלג, ויבקש מכם לנטות הצידה בכדי שיוכל לעבור ולהמשיך בדרכו, אל תניחו לו, ואף אם ירים עליכם את קולו אל תפחדו ממנו, ואפילו אם יאיים עליכם שיוציא את הרבו מנרתיקו כדי לפגוע בכם, מזהיר אני אתכם שלא תהינו לזוז ממקומכם ליתן לו רשות לעבור. ורבינו ירד ממרכבתו ויעמוד לו בצדי הדרך אחוז שרעפים במחשבותיו הטהורות, והם המתינו לראות מה יעלה בגורל המעבר. והנה הבחינו במרכבה זוהרת מרוחק לעבר מרכבתם, והנה כאשר הגיעה המרכבה ראו שיושב בה איש זקן בדיוק כמו שתיאר רבינו, וביקש מהם שיתנו לו לעבור, אך הם סירבו בשל פקודם רבם עליהם, ויהי כי ראה הזקן שאינם נותנים לו לעבור ללכת בדרכו, התחיל לצעוק עליהם בקולי קולות אך לא התייחסו אליו. בראות האיש הזקן זאת הוציא את חרבו מנרתיקו ואיים בה עליהם, אך הם לא זזו ממקומם, כי חזקה עליהם הוראת רבינו. כאשר ראה האיש שלא יוכל להם, יצא מן המרכבה, וניגש היישר אל רבינו כשבידו פנקס גדול, והראה את הפנקס לרבינו אשר הביט בו מעט, ואמר כמה מילים לא מובנות למשמשיו, ומיד לאחר מכן ציוה לרתום את הסוסים ולחזור לביתו. בהגיעם סיפר רבינו למקורביו, שראה ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו, ולדאבון נפשו ראה שמידת הדין עדיין מתוחה על הרבה מישראל ר"ל, ועליהם להסתלק במחלת החולי-רע ל"ע, ולכן הסכימה דעתו להיות תמורת חטאת עבור י"ב אלף נפשות מישראל, ובכך יעצר המגיפה מעל בני ישראל שלא יאונה להם כל רע יותר.

מיד נסע רבינו לעבר היער פרימישלאן כדי לקבל ברכת פרידה מדודו הגדול הרה"ק הר"ר מאיר מפרימישלאן זצ"ל על זה שעבור הוא מעולם לעולם שכולו טוב, והרה"ק הר"ר מאיר מיד בשמעו הדבר הזה, התנגד מאוד לדעת רבינו, אבל רבינו לא שת לבו לזאת, ויצו לביתו ועלה בסערה השמימה, ונאסף אל עמיו בשנת המ"א לחייו, ביום ערב שבת קודש לסדר "לעמוד ולשרת בשם ה' הוא ובניו" (פרשת שופטים) ג' אלול שנת תר"ח, זכותו יגן עליו ועכ"י אמן.

נצור לשונך

עפי' סדר
הלימוד היומי

הלכות
שמירת הלשון

ב אלול - הלכות אסורי רכילות - כלל ד

כלל ד - בו יבאר דינא הרכילות לענין אם עצם הדבר נתגלה לו בלא ספורו, וכיצד יתקן העון הזה, ובו ג' סעיפים:

א. אסור הרכילות הוא אפלו אם אין מגלה לו דבר קדש, שגם הוא ידע, כי כן וכן דבר פלוני אודותיו, או עשה ענין פלוני, שהוא נוגע לו, רק שהוא בעצמו לא התבונן עדין בזה על פלוני, שעשה ה עולה בזה, והרכיל הזה מעורר לו על זה, (כגון שיצא ראובן חייב בדין, ופגע בו שמעון ושאל מאתו, מה נעשה בדיןיך? והשיב ראובן, נתחייבתי כך וכך, ואמר לו שמעון, לא יפה דנו אותך, וכחאי גונא) אפלו הכי (פרוש, אף על פי כן) רכילות מקרי, כיון שעל ידי דבורו נולד ענין קדש, שגורם בזה להכניס שנאה בלבו על אותו פלוני.

ב. אם ראובן גנה את שמעון בפני שנים, ועבר אהד מהן על אסור רכילות וגלה את הדבר לשמעון, אף על פי כן יזהר השני, שלא לגלות דבר זה לשמעון, וכל שכן אם הוא מטעים את הדבר יותר, דאסור, ורובל נקרא עבור זה. ולא מבטיח אם מבין משמעון, שעדין מסתפק בזה, (כגון, ששמעון שאלו, אם אמת הוא, מה שספר לי חבריך, שראובן גנה אותי בפניכם). בודאי אסור לו לגלות לו, אלא אפלו בסתמא גם כן לא יגלה לו, כי בדרךיו הוא מחזיק יותר השנאה שבלבו על ראובן, שיתקבל אצלו יותר, בשישמע מפי שנים, משאם יהיה שומע רק מפי אחד. וגם פעמים שיבואו גם כן למריבה על ידי זה השני, שנתעורר הרכילות מחדש.

מקדש מעט

ואיכור שיחה
בשעת התפילה

בעניין השיבות
עניית אמן

בשם מדרש שוחר טוב, אמר רבי יוסי בן סכמא פעם אחת הייתי מהלך בדרך ופגעתי שלש מאות גמלא טעונין אף וחימה, ופגע בי אליהו הנביא ואמר לי זה למאן דמשתעי בבי כנישתא. ומי לנו גדול ממושה רבינו ע"ה שמתיליא מאף וחימה (דברים ט, טו). ובספר יורה חטאים כתיב, המדבר בבית הנכנס וחבריו משוררין ומשבחין, קורא אני עלי (הוי) על כל שכני הרעים (דמיה יב, יד), כי ישרים דרכי השם וכו' (הושע יד, ז) ולא נמנה עמכם והוא מסיג גבול הבורא יתברך שנאמר (ויקרא יא, טו) ואהי להם למקדש מעט אלו בתי כנסיות (מגילה כ"ט ע"א), ואין נוהגין בהם קלות ראש כדאי"ב פ"ד דמגילה (כ"ח ע"א) (וכתיב) אלקים נצב בעדת אל (תהלים פב, א), והמדבר בבית הנכנס כאלו הופך ערפו למול השכינה, ונאמר (ישעיה ג, ב) מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה וגו', וכתיב (קהלת ה, ה) למה יקצוף אלהים על קולך, וכתיב (ישעיה א, יב) מניש זאת מידכם רמוס חצרי.

ובוהר פרשת תרומה (קלא ב') חשב עון זה כחומר בעיקר וזה לשונו מאן דמשתעי בבי כנישתא במילין דחולין וי לו דחזאי דלית ליה אלקא ולא דחיל מיניה, אומר ברוך אתה ה' לשון נוכח כאלו מדבר מה אלהים עש השכינה כביכול ובתוך כך מדבר עם חבריו ומערב חול בקודש וחטאתם רבה מאוד ועליו נאמר (משלי י, א) כן כסיל תוגת אמו, ובעונותינו הרבים עון זה מעכב הגאולה כמבואר בוהר הקדוש (ויקרא ע"ב ה') על שלשה מליך מתעכבי ישראל בגלותא על דעבדי קלנא בשכינתא, הן המה המדברים שיחת חולין בבית הנכנס הקדושה שמואלים כבוד הקדוש ב"ה בפרהסיא בתוך קהל ועדה באותן השעות המיוחד לקדושה להלל ולשבח בבית הקדוש לעמוד לשרת לפני המלך ה' צבאות ולקבל עול מלכותו, ובעונותינו הרבים פורקים עול מלכות ואינם משימים על לבם מה שאמרו בבואם לבית הנכנס מה נורא המקום הזה, איה כבוד ואיה מורא. ובעונותינו הרבים על עון זה יש פתחון פה להשטן לקטרג יותר מעל כל עבירות מחמת שבעונותינו הרבים העכורים בעת תפלתם עומדים באימה ובראייה...

ספר הגן וספר דרך משה, בת"ד

הגות בעניני הפרשה

באור החסידות

ירדה תורה לסוף דעתו של אדם

הרבה גופי תורה תלויים בכחית מה שאמרו ירדה תורה לסוף דעתו של אדם, לטב ולמוטב, וכן הוא לדוגמא בעונש בן סורר ומורה שעל שם סופו נידון, ומנגד אמרה תורה בהיתר יפת תואר. אלא שבפרשת ערי מקלט נתקשו המפרשים כלפי מה שאסור לרוצח לצאת משם, ואפילו במקום שעריכים לו לצורך הצלת נפשות, אין רשות בידו, כמו ששנינו במסכת מכות (פ"ב מ"ז) ופסקו הרמב"ם (הלכות רוצח פ"ז ה"ח) 'הגולה אינו יוצא מעיר מקלטו לעולם וכו' ואפילו כל ישראל צריכין לתשועתו וכו' ואם יצא התיר עצמו למיתה. ובתפארת ישראל (שם) תמה על כך למה אי אפשר שיתקנו בי"ד שלומן מה כפי הנצרך אין רשות לגואל הדם להפיק זממו.

על זאת יש להתלמד מדברי האור שמה בבואו לתרץ קושיא אלימתא בעצם הדבר למה הותר לגואל הדם לעשות ההפך מ"לא תרצח". וז"ל: "רק דנגד הטבע אין לנו לחוסף אחרי מצות יוצר הטבע חוקר כליות ולב, והוא אמר כי אם יחס לבב הגואל להורגו אין לו משפט מוות, תו אין יכולים בי"ד להמיתו, וכיון שהותר דמו לגואל הדם אין לו להכניס עצמו בספק סכנה עבור הצלת חברו מסכנה ודאית, כן נראה" [וכפל דבריו שם (פ"ב ה"ד) כיון דאמרה תורה דטבע האדם גלוי להיוצר כל, אשר בהיותו אינו כלאו במקלטו או יחס לבבו והכהו, ולכן אין משפט מוות להגואל הדם המכהו, תו אין בכח מלך ובי"ד הגדול של ישראל להתנגד אל טבע האדם וחמיותו].

דבריו נתחדש יסוד גדול, ויש בו נפק"מ טובא בהלכות פיקוח נפש, והנוגע לעניינינו, להוכיח על גדול החמיו של הקב"ה, שכל מצוות התורה נתקנו לתמונת טבע האדם, על פי הידוע שלא ניתנה תורה למלאכי השרת, ואין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו, שכולם תלויים ביוצר הכל המכין מצעדי גבר ויועד יצאי איש ועלילותיו, ועל האדם מוטל לקיים אתה כל אשר בכוחך עשה, והוב קדוש לדעת כי אין שום אמתלא להצטרך ולומר אי אפשר ואין בכוח.

לצד זה, עצם הצינוי "לא תרצח" שמוסכם ומובן לכל בר דעת בשכל, ואין כל פקפוק בדבר האיסור, הנה מובא בשם הגר"ח מבריסק (בהגדה מבית לוי ד"ה 'שאנו אוכלים') שכל מה שיש לבני אדם בטבע לסלוד מרציחה, זהו לפי האמור בזה"ק 'קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא, כלומר, דכיון דרציחה נאסרה בתורה, מושם כך נברא בטבע העולם סלידה מכך.

ויסוד הדברים שורשם עפי" הרמב"ם במורה הנבוכים (חלק א פרק סו) עה"כ (שמות לב טז) 'והלוחות מעשה אלקים המה', ר"ל שמיציאותם טבעית לא מלאכותית, כי כל הדברים הטבעיים יקראו מעשה ה', המה ראו מעשי ה' עיי"ש. והגלמד מדבריו, שכל הכתוב בלוחות זהו חלק בלתי נפרד מכל טבע בריאת העולם, וכשם שהקב"ה ברא את העולם יש מאין, כך לדוגמא ברא את הטבע המוסרי של האדם באיסור "לא תרצח", שכאשר אדם רוצח רח"ל הוא פועל בזה נגד הטבע האלוקי החקוק בו מעצם בריאתו בצלם אלוקים.

בדרך אמת הדברים נפלאים שדייקא במצוה זו של ערי מקלט, שכדברי האור שמה הראנו לדעת כי התורה ניתנה לאדם כפי כוחות נפשו, והיא הנותנת להקים ערי מקלט ולהציל הרוצח מגואל הדם שלא יוכל לעצור בעצמו מלרוצחו נפש, הנה לעומת זה דרשו חז"ל בעצם תשוקתו של משה רבינו, שיוצי עזמו בכל יכולתו ולא עצר בעצמו מלהפסיד כהוא זה מציוו ה', כדאיאת במדרש (דברים רבה ב כו) על הפסוק "או יבדיל משה שלש ערים" וגו', "אוהב כסף לא ישבע כסף" וכו' א"ר יצחק מי שהוא אורב מצוות אינו שבע מן המצוות וכו' אעפ"י שאמר לו הקב"ה כי לא תעבור את הירדן הזה, אמר משה אני עובר מן העולם ואיני מפרש להם ערי מקלט, מיד "או יבדיל משה".

הזמן גרמא כשכבר באנו לזמני תשובה, ונושא זה נדרש באריכות בפרשת ערי מקלט בשם משמואל (בראשית תרע"ט; מסעי תר"פ) שכתב טעם פנימי בענין מקלט הרוצח עפי"מ שהגיד אביו וצ"ל, שמתחמט שחטא בחיים אבדה חיותו, ומשום הכי אין לו דמים, ותקנת ערי מקלט היא שעל כל פנים ישוי חיים חדשים באמצעות הלויים שמהותם כשמים דקים וגלויים לשמים, וכל עבודתם היא בשיר ובדיקיות, והוא כאשר נטפל אליהם שואב באמצעות חיים חדשים, ועל כן כשיצא מעיר מקלטו שוב אין לו דמים, עכ"ד. בנוסף נתן עצה כללית לזכות לתשובה מעלייתא, עיי' לימוד התורה: וממוצא הדברים, ששורש החיים שהיה לו מכבר נסתלק ממנו והוא צריך לשאוב חיים חדשים משורש אחר וכאלו נעשה בריה חדשה. ובוה פירשנו דברי הוה"ק (ח"א ריט ב) שלחמא הידוע אינה מועילה תשובה, משום דאמרו חז"ל (נדה יג א) שהוא כאלו שופך דמים, ואם כן תשובה כפשוטה שהיא לשוב למקומו הראשון, זה אין לו, אבל מ"מ יש לו תקנה להתחיל מחדש כאלו היום נולד, שבוודאי מועיל, ולא גרע מגר שנתגיר שהוא קטן שנולד דמי. ואם כן זה שהתחיל מחדש 'של תורה מחייהו' (כתובות קיא ב) ושואב חיים חדשים באמצעות התורה. והוה שמצונו בדברי הראי"ה (בכסידור) שעיקר התשובה הוא עסק התורה.

ונסיים בדברי המגלי"ם (התורה והמצוה: ריש פרשת קדושים) בגודל השפעת האדם המתגבר על יצרו, שאז הקב"ה משנה בעבורו לכל סדרי הנהגת הטבע, משום שהקב"ה מנהיג את העולם לפי פעולות האדם, ובאם נמשך אחר טבע החומריות, או כנגד כך גם העולם מתנהל לפי הנהגת סדרי הטבע. אולם באם יתקדש ויתנשא מן החומריות, ושכלו יתגבר על גופו הגשמי, כמו כן הקב"ה ינהיג בעולם הנהגה על טבעית.

ציצה לדרך: מצוות התורה נתקנו במידה שווה כפי טבע ותכונות נפש האדם, והדרך לזכות לתשובה עיי' עסק התורה שנעשה כבירה חדשה, ובהתגברות על היצר משפיע על העולם הנהגה למעלה מהטבע.